

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Professionsprogram för rektorer, lärare och förskolelärare U2021/03373

IFAU har läst utredningen med utgångspunkt i vårt uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen. Våra synpunkter avser i enlighet därmed främst förslag där forskning kan ge oss vägledning. Vi låter bli att kommentera förslag som rör mer administrativa lösningar.

Sammanfattning

- IFAU ställer sig allmänt positivt till promemorians förslag som syftar till fortbildning av lärare samt inrättandet av ett meriteringssystem.
- IFAU vill dock betona att en förutsättning för att det föreslagna professionsprogrammet ska gynna den svenska skolan är att den meriterande kompetensutvecklingen har en positiv inverkan på elevernas kunskapsutveckling.

Riktade bidrag och ekonomiska drivkrafter

Erfarenheterna från kommunaliseringen av skolan visar att huvudmännens ansvar för kompetensutveckling inte fungerat tillfredsställande (SOU 2014:5). IFAU anser därför att det kan finnas behov att införa särskilda statsbidrag – enligt den modell som använts inom ramen för exempelvis Matematiklyftet och Läslyftet – eller på annat sätt säkerställa att relevant kompetensutveckling faktiskt kommer till stånd.

IFAU vill också betona att det kan behövas ekonomiska drivkrafter eller andra motiv för lärare att delta i kompetensutveckling och att meritera sig utöver möjligheten att bli förstelärare eller lektor. Det framgår inte av pm:et hur detta ska tillgodoses, men en möjlighet är att koppla meriteringen till det lönepåslag som utgår inom ramen för Lärarlönelyftet.

Värna undervisningstiden och främja likvärdigheten

Samtidigt är det av vikt att kompetensutvecklingen organiseras så att elevernas tillgång till kompetenta lärare inte påverkas negativt genom att tränga undan tid för undervisning. För att främja en likvärdig skola behöver dessutom meriterade lärare särskilt uppmuntras att stanna kvar och undervisa i utsatta skolmiljöer.

Vikten av att utvärdera professionsprogrammets effekter på elevresultat

IFAU är positivt till förslaget att professionsprogrammet ska utvärderas (avsnitt 6.1). Det är av största vikt att utvärdering av de olika kurserna och kraven som gäller för meritering görs med avseende på elevresultat. För att det ska vara möjligt behövs:

- Data över deltagande på individnivå och innehåll i kompetensutvecklingskurser och insatser.
- Att ansökningar och beslut om meritering registreras och samlas in på individnivå.
- Att uppgifter om kopplingen mellan lärare och elev samlas in nationellt.

Effekten av olika kompetensutvecklingsinsatser kan då utvärderas genom att jämföra resultatutvecklingen för elever till lärare som genomgår fortbildningen, med motsvarande utveckling för elever till lärare på samma skola som inte deltar. IFAU vill betona att uppgifter om kopplingen mellan lärare och elev finns i huvudmännens befintliga elevrapporteringssystem. Insamling föranleder därmed ingen betydande ytterligare uppgiftslämnarbörda.

IFAU noterar att kollegial bedömning (avsnitt 6.3) föreslås som metod för att avgöra om en lärare har förmåga att bedriva undervisning av hög kvalitet. Även om Rockoff och Speroni (2011) visat att rektorers subjektiva bedömningar av lärares undervisningskvalitet till viss del kan predicera lärareffektivitet, dvs betydelse för elevers lärande, visar de också att en kombination av subjektiva och objektiva mått på lärarkvalitet ger en än bättre prediktion. IFAU vill därför betona vikten av att vid beslut om meritering utgå från bedömningar av undervisningskvalitet som baseras även på objektiva mått på lärarens inverkan på elevers lärande.

I detta ärende har generaldirektören Maria Hemström Hemmingsson beslutat. Docent Anna Sjögren och professor Björn Öckert har varit föredragande.

Datum

2021-10-29

Dnr

118/2021

Maria Hemström Hemmingsson

Anna Sjögren

Björn Öckert

Referenser

Rockoff, J.E., Speroni, C. (2011). Subjective and objective evaluations of teacher effectiveness: Evidence from New York City. *Labour Economics*, 18, pp. 687-696.

SOU 2014:5 *Staten får inte abdikera – om kommunalisering*. Utredningen om skolans kommunalisering.